

Klithede, kødæder og kronhjort

En naturberetning fra Lodbjerg Fyr

Lodbjerg Klithede - hjemsted for såvel store dyr som kødædende planter. Under den brune overflade venter en forunderlig verden af skøn dansk natur, som man næsten ikke finder den bedre andre steder. På trods af den barske vestenvind og det uendelige blå hav, der ligger som nærmeste nabo, bør alle unde sig selv oplevelsen af skøn natur og fredfyldt stemning, som hersker på klitheden. Jeg vil her bringe en beretning omkring mine egne oplevelser på klitheden ved Lodbjerg Fyr, da jeg var så heldig at tilbringe en hel uge der i den tørre juli måned i forbindelse med feltarbejdet til mit speciale.

Af: Lærke Sofie Glerup

Når man kører ned ad den lange og støvede grusvej, ved man slet ikke, at man er på vej imod et af Danmarks største, åbne naturområder. På begge sider af vejen står krogede egetræer, bævreaspe, der ringer med deres små klokker, og ranke nåletræer som soldater langs vejen. Man skal også gå et stykke fra parkeringspladsen, før det går op for en. Turen gennem samlingen af fyrtræer, duften af harpiks og insekternes summen omkring mig fylder alle mine sanser med en association - barndommens sommerhusture.

Men med et slutter rækken af træer, og jeg befinder mig på en åben slette. Den brune klithede strækker sig som et bølgende tæppe ud over landskabet og rækker stræbende mod den hvide klit, der som en lysende barriere adskiller land og vand. Duften af hedelyng og revling fylder mine næsebor - en duft jeg altid har kunnet lide. Igen popper minder om sommerhusliv og Vesterhav op i mine ærindringer, og jeg kan næsten fornemme følelsen, når marhalm og sand-hjælme svirper mod bare sommerben på vejen mod vandet. I dag er jeg dog glad for at være godt klædt på - vestenvinden blæser, som om den aldrig bliver træt af det, og den puster de få hvide skyer i en hvirvlende dans hen over det lyseblå, hvælvede bagtæppe. De få pilebuske, der har fået lov til at blive mere end 50 cm høje, læner sig mod øst i et umuligt forsøg på at flygte fra blæsten.

Biologisk mangfoldighed

Der er ikke mange andre mennesker på klitheden denne formiddag. Har man brug for lidt tid for sig selv, er det helt sikkert det rette sted, jeg er kommet hen. Luften er så frisk og ren og de eneste lyde, jeg kan høre er, den susende vind krydret med det brusende hav som underlægningsmusik. Jeg bliver pludselig nervøs for, om jeg mon kan finde tilbage til parkeringspladsen, men da jeg vender mig om, ser jeg til min lettelse, at Lodbjerg Fyr tårner sig op over fyrtræernes takkede kroner.

Jeg begynder at kigge mig lidt omkring i vegetationen. Ved første øjekast syner det brunt og ensformigt, men klitheden rummer alligevel på en stor diversitet af plantearter, selv om arterne skal overkomme mange barske forhold langs den jyske vestkyst. I klitlavningerne siver grundvandet op, og det kan, selv i denne tørre sommer, holde lavningerne med en vis fugtighed. Selv om vand er kilden til liv, er disse

områder ikke for de sarte. Klitlavningerne er både kalk- og næringsfattige, og der skal alternative løsninger til for at overleve.

En måde for planterne at klare sig på er ved at blive kødædende. Klitheden omkring Lodbjerg Fyr rummer endda tre kødædende plantearter - rundbladet, liden og langbladet soldug. Langbladet soldug er den mest sjældne af de tre arter, og faktisk er den ikke registreret på området i de sidste 60 år - ikke før nu. På soldugens blade sidder lange slimede tentakler, der med deres skinnende udseende lokker insekterne lige i fælden. For slimen holder dem fast, og tentaklerne udskiller også en række nedbrydende enzymer. På den måde kan soldug-arterne nedbryde og optage næring via insekterne i stedet for at konkurrere om den sparsomme næring i den sure jord.

Omkring de kødædende planter spreder klokkelysten sit lyserøde tæppe ud, og benbræk står som levende lys mellem alt det grønne og brune. Små totter af hvidt danser over heden, når smalbladet kæruld sender sine frø af sted med en ulden frakke på. Selv en orkidé har sneget sig ind her. Langs en af stierne står den sarte, lyserøde plettet gøgeurt sammen med benbræks gule blomsterstande. Her er klitheden alt andet end brun og kedelig.

Det var første gang i 60 år, at langbladet soldug officielt blev observeret på Lodbjerg Klithede. Her har den selskab af klokkelyst, som primært vokser på klithedernes våde partier. Foto: Lærke Sofie Glerup.

Oppe i de sandede klitter er forholdene helt anderledes. Sandet binder vandet rigtig dårligt, og den til tider ret kraftige vestenvind kan rigtig rive og flå i en her i højderne. Det er heller ikke de samme planter, jeg finder her, og deres tilpasninger er helt anderledes end i de våde klitlavninger. Her gælder det om at holde på, al den væske man har. Mange af planterne er blevet til mini-træer. Små forvedede dværg-buske med små tykke blade. Bladene har et glinsende vokslag, som mindsker vandtabet, når det er varmt, ligesom deres små barkedede grene holder stand, når vinden forsøger at rive og flå i dem.

Enkelte steder i klitterne har vinden dog formået at fjerne al vegetation - rykket alle planter op med rod og båret dem væk fra gerningsstedet. Også her er det en kamp at overleve. Her er masser af plads og adgang til den stikkende sol, men det er svært at etablere sig. Frø efter frø forsøger at bore sig ned i det hvide sand, alt imens vinden ubønhørligt fjerner sandkorn efter sandkorn for at grave dem op igen. Nogle af frøene er dog mere hårdføre end andre, og når først ét har sat sig fast, er der mange, der udnytter den

pludselige læ, der opstår, når en ny plante vokser op. De bedste bobyggere i sandet er græsserne sand-hjælme og sand-skæg og de mere yndigt-blomstrende blåmunke, hunde-viol og smalbladet høgeurt.

Hjemsted for giganter

Vegetationen er lav, men det kan man ikke sige om et af de pattedyr, der pryder det nordvestjyske klitlandskab. For pludselig finder jeg ud af, at seks par øjne observerer mig lidt på afstand. På toppen af den høje klit foran mig står seks prægtige kronhjorte med opretstående opsatser af forskellig størrelse. Sådan står vi og kigger lidt på hinanden, mens jeg langsomt griber til kameraet, som hænger dinglende fra min skulder. Selv den mindste bevægelse gør dem lidt nervøse, og de rykker lidt rundt på sig i flokken. Heldigvis står de der stadig, da jeg endelig får placeret kameraet foran øjet, og det er lige før de poserer, idet jeg trykker på udløseren.

Jeg vil gerne tættere på, og næsten lydløst forsøger jeg at nærme mig som et rovdyr, der sniger sig ind på byttet, før det springer op og starter jagten. Jeg er dog ingen gepard, ulv eller lignende, og det er tydeligt, at kronhortene er uenige i, hvorvidt jeg skal komme nærmere. De løber ned af klitten for snart efter at dukke op på toppen af den næste, men så vil de heller ikke lege med længere, og de springer væk i den modsatte retning af mig.

Pludselig dukker disse seks flotte kronhjorte op over den nærmeste klit. Foto: Emil Skovgaard Brandtoft

Ud over de store hjorte er der selvfølgelig også plads til andre dyr i så stort og fint et område. På min tur møder jeg blandt andet grøn sandspringer, der drøner gennem vegetationen i en drabelig søgen efter andre insekter, foranderlig blåfugl, der som en blå skygge flakser mellem de blomstrende lyngplanter, den relativt sjældne lille kejserrovbille samt musvåger og en tårnfalk, der svæver rundt højt over mig. Men ingen ulv.

Sand, sand, sand

Det er ved at blive aften på klitheden. Min skygge får mig til at se lang og smal ud, og det er blæst op. Meget endda. På trods af det, vil jeg dog stadig nyde noget af det, der er rigtig skønt at opleve ved Vesterhavet - solnedgangen.

Jeg bevæger mig ud mod den store vandreklit, Lodbjerg Sande, der ude i horisonten ligner en kæmpe snedrive. Selv om det er koldt, er det bestemt ikke sne, jeg møder, da jeg når derud. I stedet pisker sandet stresset af sted og det slår mod ansigtet som tusinde nåle. Jeg må næsten lægge mig vandret i vinden, for at komme fremad mod det enorme, brusende hav. Det er en larm uden lige, som var man til en heavy metal koncert, dog med en pænere udsigt. Vandet stormer truende mod land med et næsten sort skær, mens suler og måger forsøger at holde sig på vingerne – godt jeg ikke skal sove herude i nat.

Det flygende sand er for meget, og i stedet vender jeg mig rundt og bliver næsten båret tilbage mod fyrtårnet, der står fuldstændig upåvirket af vinden, bag fyrtræerne. Heroppe fra 35 meters højde er udsigten nu også god, og man slipper for det prikkende sand i ansigtet. Jeg lægger solen i seng et sted på den anden side af havet helt, uden skyer omkring den. Gammel overtro siger vist, at så bliver det solskin igen i morgen.

Træt og med røde kinder bevæger jeg mig ned ad de over hundrede trin og søger straks mod min seng. Jeg kommer vist til at sove godt i nat efter en hel dag med blæst, natur-indtryk og klitvandring. I morgen kalder endnu en dag i klitheden, for feltarbejdet laver jo ikke sig selv.

Studerende har mulighed for at bo på Lodbjerg Fyr i forbindelse med feltarbejde på klitheden, hvor plettet gøgeurt og benbræk lyser op.

Foto: Lærke Sofie Glerup